

PER UN ASSOCIACIONISME FORT, PARTICIPATIU I TRANSFORMADOR COMITÈ EXECUTIU – Barcelona, 28 de juny de 2014

L'organització de la ciutadania al marge de l'estat ha estat una constant en tota la història de la humanitat i un catalitzador de les grans transformacions socials i polítiques a Catalunya i al món. Tot i això, l'associacionisme modern té els seus orígens a mitjans del segle XIX a través de l'associacionisme obrer, les societats d'ajuda mútua i el cooperativisme així com d'orfeons, cors i grups de teatre, s'expandeix, en el tombant de segle, amb associacionisme de masses com els ateneus populars i es diversifica amb l'excursionisme, l'escoltisme o els clubs esportius.

L'associacionisme a Catalunya ha evolucionat amb el país i és el resultat i la causa a la vegada de diferents contextos sociopolítics, com el de la lluita antifranquista i la transició democràtica. Aquest moment és determinant en l'articulació d'organitzacions polítiques i sindicals i en la consolidació de bona part l'associacionisme actual (educatiu, social, cultural...), tal i com també ho és en la configuració de determinats models de participació social.

El Consell Nacional de la Joventut de Catalunya neix en aquest període i context, i sent hereu en l'àmbit juvenil, d'aquest fil històric d'organització col·lectiva i activisme de base voluntària, actor clau en aspectes com el foment de la participació col·lectiva, la defensa de drets socials i nacionals, la vertebració social del país o la cohesió de barris, viles i ciutats.

Compartim la necessitat de treballar per un marc de relació entre poders públics i associacionisme que valori els elements positius d'aquest com a impulsor de l'activitat voluntària, compromesa i transformadora de la ciutadania. Amb la configuració de l'estat del benestar, el recolzament a l'associacionisme i a la participació social cal entendre-la com una política pública més, tant necessària com qualsevol altra, que contribueix a una societat més justa i democràtica. I això ha de ser compatible amb la independència, autogestió i sostenibilitat d'aquest mateix moviment associatiu.

En un context de canvis a nivell local, nacional i global es fa necessari reforçar el paper de la ciutadania tot reforçant l'associacionisme com a espai de vertebració del voluntariat i l'activisme, de creació d'opinió i de construcció d'alternatives.

És des d'aquesta perspectiva i context que el CNJC planteja les aportacions fetes a la 8a Àgora Jove i per això compartim les següents reflexions i propostes per contribuir a l'enfortiment de l'associacionisme i la participació social:

Participació associativa pel canvi social

El moviment associatiu juvenil es caracteritza per ser una escola de ciutadania, de joves formats i formades en la dinàmica de consensos, en el buscar el sumar projectes per a multiplicar-ne l'efecte. En l'associacionisme trobem, sovint, la punta de llança de l'acció constructiva per a la millora de la societat i es pot afirmar que l'associacionisme juvenil és una base d'aquesta transformació social. El conjunt de les entitats del CNJC entenem que la participació és un motor de canvi social perquè ens apodera com agents de transformació, totes les accions que es duen a terme des de les associacions juvenils contribueixen a una millora social del seu entorn, alhora que tots els aprenentatges i coneixements que es generen dins les entitats contribueix a un creixement individual i col·lectiu. Aquest fet constitueix un procés educatiu de gran importància.

L'associacionisme fomenta el compromís i la responsabilitat en el si dels projectes que es duen a terme, els quals compten amb un anàlisi de la realitat que els envolta i on s'han detectat unes necessitats, de les quals es desprenen unes accions socialment necessàries.

De la mateixa manera, per tal de garantir aquesta transformació social, cal que la participació a les entitats sigui activa, vivencial, voluntària i compromesa, fomentant la continuïtat en el temps. Per tal que es doni aquesta participació, cal que es potenciï la presa de decisions i l'esperit crític i que les entitats tinguin estructures democràtiques i obertes que garanteixin els mateixos drets i deures i la igualtat entre els seus membres. Però, a la vegada, també cal que aquestes estructures siguin permeables als canvis adaptant-se a les necessitats del context de cada moment i permetin diferents vies d'entrada al col·lectiu.

Diversitat. Associacionisme i voluntariat.

El moviment associatiu juvenil actual és un reflex, també, de la realitat i diversitat de l'associacionisme català tant en elements com en àmbits d'actuació, tipus d'activitat, marc ideològic o identificació i terminologia a l'hora de definir aquesta activitat. Tot i l'ús preferent del terme associacionisme, existeix una pluralitat de conceptes que poden definir la nostra tasca dins la societat: voluntariat, militància, associacionisme, activisme, participació social... i cada entitat es sent més o menys identificada en cada un d'ells, en funció de la seva història o la pròpia idiosincràsia.

Creiem però, que el concepte voluntariat, utilitzat aïlladament, no reflecteix plenament la realitat associativa del MAJ, no només perquè no és d'ús freqüent en una majoria d'entitats si no perquè pot comportar el foment prioritari d'actuacions de "voluntariat" enteses com a accions puntuals on les persones que les fan no participen d'un projecte global, sinó que actuen en un moment determinat per una necessitat concreta. També pot fomentar una política pública de

foment del voluntariat desvinculada de la dinàmica associativa, que entenem clau en el foment de la participació, l'organització col·lectiva i la transformació social.

Per això, apostem per entendre, valorar i potenciar les entitats de base associativa (associacions, cooperatives de consum sense ànim de lucre, col·lectius informals, organitzacions polítiques...) com l'espai natural de desenvolupament del voluntariat

Tercer sector i economia social

En els últims anys, les organitzacions sense ànim de lucre dedicades a la prestació de serveis i, en molts casos, a la gestió de serveis públics ha crescut d'una manera important. El procés d'externalització i privatització de determinats serveis ha ajudat, entre d'altres, a aquest creixement. Aquestes entitats compten amb un volum, activitat i recursos diferent al del teixit associatiu.

És per això que els poders públics han de promoure models associatius i participatius que promoguin la transformació social i, per tant, polítiques públiques diferents envers l'associacionisme, d'una banda, i les entitats prestadores de serveis, de l'altra, enmarcades en l'àmbit del tercer sector, l'economia social i el cooperativisme. També és important que promoguin la participació i la democràcia en tots dos espais.

Associacionisme i marc legislatiu.

Per moltes entitats que formen part del MAJ unes de les dificultats que, tot sovint, es troben és un excés de burocratització, poc pensada per una activitat voluntària i per entitats que no disposen de suport tècnic, i l'existència de normativa que no facilita l'activitat de l'associacionisme, equiparant-lo a altres activitats privades.

Demanem que es tingui més en compte la visió i veu de l'associacionisme a l'hora d'elaborar qualsevol regulació que ens afecti directament i que, sobretot, respongui a unes necessitats i unes demandes reals. Creiem que el projecte de Llei de voluntariat en tramitació al Parlament de Catalunya, tal com està plantejat, no és una demanda del moviment associatiu juvenil del país.

D'altra banda, creiem que qualsevol legislació sobre associacionisme i voluntariat, més enllà d'allò que regula el Llibre Tercer del Codi Civil de Catalunya, relatiu a persones jurídiques, ha de ser traduïda en polítiques de foment, suport i reconeixement més que de regulació.

Cal tenir en compte que el món associatiu català és molt divers, per això també és important tenir en compte les diferents especificitats i sensibilitats a l'hora de crear una nova normativa o

política pública que s'adreci a tot el col·lectiu. Creiem que si no queden recollides aquestes diferències, la norma tendeix a una homogeneització que ens pot fer perdre riquesa com a col·lectiu ric, divers i plural.

Visibilitat i reconeixement

Ens preocupa com determinades visions estigmatitzadores de col·lectius i espais juvenils són un fre al reconeixement social i a una visió positiva de molts projectes i iniciatives juvenils. Detectem una manca de reconeixement, en part a causa d'una manca de coneixement general del moviment associatiu i la seva activitat. Som conscients que la participació que va adreçada a provocar a una transformació o canvi social està caracteritzada per ser un procés lent i menys visible a curt termini, però a la vegada és molt necessària socialment.

En aquest sentit, reclamem una reconeixement tant intern com extern del propi MAJ. És necessari que les pròpies entitats estiguin més obertes i propositives a la resta de la societat, facin esforços per explicar els seus projectes i la seva tasca enfocada a una millora social i estiguin obertes a vies d'entrada diverses. Aquest esforç ha d'anar acompanyat d'un reconeixement per part dels poders públics, els quals poden exercir molt més suport en aspectes com facilitar la presència de les entitats a espais i equipaments públics, com els centres educatius, o bé tenir més presència en els mitjans de comunicació.

A més a més, des del CNJC considerem positiu que es creïn mesures que ajudin a donar a conèixer els beneficis de les experiències de participació a l'associacionisme. Aquestes experiències generen un seguit de competències i aprenentatges que ajuden a la ciutadania a desenvolupar capacitats socials, cooperatives, organitzatives i de conscienciació social, entre d'altres, d'utilitat en diferents àmbits.

Foment i suport a l'associacionisme

Des del CNJC sempre s'ha defensat la necessitat de polítiques actives de foment i suport a l'associacionisme. Creiem que el recolzament a les entitats de base associativa és la millor manera de fomentar les iniciatives de voluntariat que s'hi desenvolupen.

Pel que fa a les polítiques de foment, cal que hi hagi un suport específic a la creació d'associacionisme i al seu creixement, territorial i social, donant-li la importància que es mereix i no només incentivant models de participació puntual, i fomentar la pràctica associativa compromesa. També cal fomentar la creació de Consells Locals de Joventut, tant des de la societat civil i com des de les administracions. És necessari un reconeixement del moviment associatiu com a interlocutor vàlid per legitimar-lo socialment i creiem que un altre aspecte clau és l'impuls de l'educació per la participació i la transformació social a tots els nivells.

Pel que fa a les polítiques de suport, creiem que és indispensable que estiguin basades en una major visualització de l'associacionisme dins l'educació formal, dotar i facilitar espais i recursos per tal que les entitats realitzin la seva activitat en condicions adequades, blindar l'associacionisme de normativa general que no tingui en compte la seva realitat, establir drets específics per garantir el desenvolupament de la seva tasca i respectar l'autonomia associativa. També creiem necessàries línies de finançament estable i polítiques fiscals que afavoreixin les associacions i el seu finançament. Finalment creiem que aquesta política de foment i suport s'ha de dotar d'eines de planificació a diferents nivells així com de participació real de l'associacionisme en aquesta política pública.

Interlocució política i el CNJC

Considerem necessari que els espais d'interlocució política s'adeqüin a la realitat voluntària de l'associacionisme, en elements com els horaris dels espais, volums de feina o processos de decisió.

Així mateix, el CNJC ha de treballar i ser coherent, també internament i envers les entitats, amb totes aquestes reflexions i propostes, i seguir tenint un paper clau en la defensa d'un associacionisme, fort, participatiu, independent i transformador. D'aquesta manera el CNJC ha de seguir potenciant el treball en xarxa entre les entitats i facilitar espais d'intercanvi per a aquestes, treballar més en xarxa també externament amb altres actors representatius de l'associacionisme, tenir un rol més actiu en el suport i reconeixement a les entitats petites i de base, consolidar la tasca d'interlocució fent d'altaveu de les entitats membres i generar i difondre el discurs treballat amb les entitats membres.